Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Maa- ja metsätalousministeriö
maatalousekonomisti Antti Unnaslahti
neuvotteleva virkamies Jukka Virolainen

21.9.2023

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijakuuleminen 22.9.2023

Maa- ja metsätalousministeriön kirjallinen lausunto

Satotilanteen ja kustannuskehityksen vaikutukset maatiloilla

Satonäkymä

Sää on tänä kasvukautena ollut poikkeuksellisen haastava peltokasvien viljelylle. Kesäkuu oli helteinen ja sateeton, joten se heikensi erityisesti kevätkylvöisten kasvien orastumista ja satopotentiaalia. Heinäkuussa saadut sateet ja viileä sää helpottivat osittain kasvustojen tilannetta.

Sateet, jotka olivat paikoitellen poikkeuksellisen runsaita, jatkuivat elokuussa ja syyskuun alussa. Siitä johtunut liiallinen märkyys ja ajoittain vallinnut viileä sää on hidastanut peltokasvien valmistumista. Sateet ovat myös viivästyttäneet ja vaikeuttaneet sadonkorjuuta, kun pellot eivät ole kantaneet työkoneita. Sääolosuhteet ja hitaasti edennyt sadonkorjuu on toisaalta myös rajoittanut syysviljojen ja -öljykasvien kylvöjä.

Vilja-alan yhteistyöryhmän (VYR ry) ylläpitämän epävirallisen puintiseurannan mukaan syyskuun puolivälissä Etelä- ja Keski-Suomessa oli puituna 80-100 %. Pohjanmaalla, Savossa ja Itä-Suomessa puituna oli noin 70-80 %. Alueellinen ja kasvikohtainen vaihtelu sadonkorjuun etenemisen osalta on tänä vuonna suurta.

Kuluneina viikkoina sateet ovat aiheuttaneet myös laadun heikkenemistä viljelykasveilla. Tänä syksynä sadon laatu vaihtelee tavanomaista enemmän alueesta ja korjuuajankohdasta riippuen. Rehulaatuisen viljan osuus sadosta tulee olemaan suurempi verrattuna laatujakaumaan keskimääräisenä vuotena. Tietoa saadaan tulevina viikkoina lisää Ruokaviraston viljasadon laatuseurannan edistymisen myötä ja vilja-alan toimijoiden julkisuuteen esittämien näkemysten pohjalta.

Luonnonvarakeskuksen (LUKE) 18.8 julkaiseman ensimmäisen ennusteen mukaan viljojen kokonaissato olisi noin 3 milj. tonnia. Keskimäärin se on ollut noin 3,5 milj. tn. Verrattuna viime vuoteen suurin satoalenema on ohralla (-24%). Arvio tarkentuu 22.9, kun LUKE julkaisee seuraavan ennusteensa.

Kustannuskehitys

Maatalouden tuotantopanosten hintakehitys on viimeisen kahden vuoden aikana ollut poikkeuksellista. Panoshintojen nousu alkoi jo Covid-19 pandemian käynnistämänä, jo syksyllä 2021. Hintakehitys oli voimakkaasti energian hintojen voimistumisesta johtuvaa. Merkittävin vaikutus on ollut Venäjän aggressiiviset sotatoimet Ukrainassa ja siitä johtuneet sekä maataloustuote- että energiamarkkinoiden heilahtelut. Panosten hintataso on edelleen maataloudessa korkeammalla kuin aikaisemmin. Suurimmat hintahuiput ovat jo sulaneet ja muutenkin esimerkiksi lannoitteiden ja polttoaineiden saatavuudessa ei ole enää ollut merkittäviä ongelmia tai uhkakuvia tilanteen voimakkaasta heikentymisestä.

Maataloustuotteiden hintakehitys oli hiukan hitaampaa kuin panoshintojen vuoden 2021 ja 2022 taitteesta lähtien. Kasvinviljelytuotteiden hinta kehittyi melko herkästi panoshintojen mukaisesti. Tämä johtuu osin Ukrainan ja Venäjän merkittävästä vientiosuudesta viljan ja valkuaiskasvien maailmanmarkkinoilla. Kotieläintuotteiden hinnat kehittyvät tyypillisesti kasvinviljelytuotteiden hintoja hitaammin ja erityisesti Suomessa hintakehitys laahasi pitkään jäljessä vuonna 2022. Tuottajahinnat ovat kuitenkin nousseet merkittävästi, joten hintasuhteet ovat asettuneet lähemmäksi tavanomaista tilannetta.

Tilanteen nopeat muutokset ovat vaikeuttaneet tuotanto- ja hankintapäätösten tekoa maataloudessa. Muutosten nopeus on vaikuttanut siihen, että tilojen väliset taloudellisen tuloksen erot suurenevat jo yksinkertaisesti ostojen ja myyntien erilaisen ajoituksen vuoksi. Lisäksi erilaiset tuotantostrategiat ovat vaikuttaneet tuloksentekoon erityisesti kotieläintaloudessa. Esimerkiksi omavaraisempi rehuntuotanto on voinut suojata korkeammilta hintapiikeiltä, mutta vastaavasti isommat investoinnin ovat voineet tuottaa suuremmat vieraan pääoman hoitokulut, kun lainojen korot ovat nousseet.

Maatalouden yrittäjätulon ennustaminen on edellä kuvatuista syistä hankaloitunut. Kuluvan vuoden yrittäjätulokehitys voi olla viime vuotta jonkin verran heikompi. Tuotannon jatkuvuutta tilanne ei kuitenkaan vaikuta uhkaavan.